

MAGYARORSÁG

Melléklet a Magyarország 1925 március 25-iki számához.

A pesti nagy árviz évfordulóján

Karikós százhetven év előtt, 1755-ben, a tavaszi Duna zavaros habjai öntötték el Pest szabad királyi városát. Néhány viskó összedőlt, a polgárok jajveszéltek, de nem lett belőle országos szerencsétlenség. A város akkoriban afféle nagy alföldi falu volt. Néhány nagy köépületét nem bántotta a víz, az apró, amugy is romlandókat pedig hamarosan kireparálták.

Elfelejtették a bajt, amely pedig tíz-huszevenként megújult. Egy nagy

leszámolásra volt szükség, hogy ez a krónikus feledékenység megszűnjék. Ez a leszámolás most hetvenhét éve, 1838 márciusában ment végbe.

A mai pesti ember keveset törődik az időjárással. Régente mindenkinek ez volt a fő gondja. A zajló jég elszakította Pestet Budától, a befagyott Duna ismét összekapcsolta s az újból meginduló zajlás ismét elszakította. Ez volt hivatalosan a tél vége, amelyet ágyulővések hoztak a polgárság tudo-

mására. Mindenki a víz partjára tódult ilyenkor, hogy üdvözölje a téli fogság végének elérkezését.

1838 március 13-án szintén megindult a jég, ám csakhamar oly tömegekben torlódott meg, hogy a Duna medre már szűknek bizonyult a rengeteg vízmennyiség levezetésére. A víz áttörte a gátakat s elöntötte a várost, most már Széchenyi Budapest-jét, amely világhírű palotassorral díszkedhetett épen a rakoncátlan folyó

A régi városház tere az 1838-iki nagy árvizkor. (Egykoru metszet.)

Buda és Pest látképe az árvíz alatt. (Egykoru metszet.)

partján. A diszes Városi Színházban a *Semiramis* operába kezdtek, de csak az első felvonás közepéig jutottak. Még az ár odaérése előtt nyugodtan eltávozott a közönség, amely akkor még nem sejtette a fejleményeket.

Másnap, március 14-én, a Városház-tér már tele volt csónakokkal. Dermesztő hideg volt. Wesselényi Miklós báró már hajnalban akeiába lépett. »A házak kezdettek omladozni és düledezni, — olvassuk naplójában. — Ezek-

nek ropogása, a víz közt emelkedő porfellegek, a rémitő sikoltás, sirás, ordítás borzasztó képét mutatta a dúló enyészetnek. A Sóház- s Molnár-utca felé kiértünk a Széna-piacra (a mai Kálvin-térre); a református templom előtt sebesen rohant a víz keresztül. Innen az Üllői-útra mentünk s több apró házak fedeleiről az embereket leszedtük. A Múzeum-, Ötpacsirta- (mai Eszterházy-utca), Gyöngytyuk-utcából még igen sok ember életét megmentet-

tük. A düledékek, házromok, jégtömegek, butorok, gerendák s minden más akadályok közt, csak a legmegfeszítettebb munkával lehetett haladni; bárhonnan jött az ember, a roskadó épületek lezuhanása szétzúzással fenyegette. Hol elől, hol hát megett, hol oldalfélt omlott egy-egy épület össze. Csak ezeknek dörgő, ropogó, csörgő lárma nyomta el időről-időre a kétségbeesők sikoltásait, már rekedt bögéseit. A végveszély félelmei közt hátra-

A régi Színház-tér. (Egykoru metszet.)

maradóknak gyakran becsületszavamat adtam, hogy semmi el nem tartóztat hozzájuk visszatérésemtől... Ez alatt megvirradt s e szomoru reggelen a felkelő nap halvány sugarait egy tengerre s ezreknek abba temetett vagyónukra, egy romtömegre terjesztette. Butorok usztak a romok közt s azok között vízbe fult lovak és marhák. Számtalan kutyák ordítottak...

Hetvenkét órát töltött el szakadatlan munkában Wesselényi, de mások is kivették részüket e veszélyes emberbaráti munkából, így István főherceg s vele az arisztokrácia s a polgárság számos tagja. Egy hét alatt elmúlt a veszély s hozzáfoghattak a kár megállapításához. Pestnek ezidőben összesen 4580 háza volt, ebből összeomlott 2280, megrepesztett 827, épen maradt 1146. Csupán az épületekben okozott kárt hivatalosan tíz és félmillió forintra becsülték, nem számítva a butorokban, áruokban stb. esett kárt. Ennek megfe-

lelő volt a részvét. A külföld is egyértelműleg osztozott a magyarság gyászában Sőt nagyobbak ítélte a kárt, mint az valósággal volt. A lapok tele voltak a legfantasztikusabb hírekkel. Így hire járt, hogy Pest teljesen elpusztult, soha többé fel nem épülhet. A részletekben is dolgozott a fantázia. Megirták például, hogy a színházi közönség ottrekedt és napokat volt kénytelen eltölteni az emeleti páholyokban.

Szerencsére ezidőben Pest és a magyarság erősebb volt, mint valaha. Azonnal hozzákezdtek a károk helyrehozásához s az árvízveszedelem örökidőkre való megelőzéséhez. Most már nemcsak gátak emelésére gondoltak, hanem nagystilusu folyamszabályozásra, modern, állandó hidépítésre stb. Egyet mégis elmulasztottak: a girbe-görbe utcák szabályozását; ez a mulasztás később még a mi korunkban is, fájdalmasan érezte hatását. Végeredményben azonban nem ártott ez a ke-

erves lecke. Ebből tanulta meg Pest, hogy másképen kell viselkednie, egy metropolisnak, mint egy folyamparti városkának.

Siklóssy László.

Érdekes könyvek.

Irk Albert: Az új nemzetközi jog II. A háboru joga	K 49.000
Mereskovszkij: Az istenek halála. Julián Apostata. Kötve	K 70.000
Mereskovszkij: Első Sándor ...	K 84.000
Nemesi Évkönyv 1924. Kötve	K 143.000
Rózsa Miklós: A női szépség esztétikája. Kötve	K 63.000
Surányi Miklós: Eliziumi mezőkön	K 56.000
Mark Twain: Hajósélet a Mississippin	K 70.000
De Graff: Bei den Kopfjägern des Amazonas	K 324.000
Hedin: Von Peking nach Moskau	K 324.000
Herzog: Bergfahrten in Südamerika	K 162.000
Kaufmann: Aus Indiens Dschungeln	K 324.000

Sok képpel, kötve
Bármentesítés kötetenkint 2000 korona, ajánlv. kor. 2500-zal több.

PFEIFER FERDINÁND

(Zeidler Testvérek) nemzeti könyvkereskedése Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 7.

A nagy vizözön a Széna-piacon, a mai Kálvin-téren. (Egykoru metszet.)